

Kronika 1993

OBSAH

Kronikár	2
Podnebie a príroda	3
Vznik samostatnej Slovenskej Republiky	3
Činnosť mestského zastupiteľstva	4
Hospodárske pomery	5
Verejno-politické pomery	6
Snem rusínskej obrody	6
III. celookresný snem HZDS	6
Okresná konferencia Slovenského červeného kríža	7
Okresná konferencia SDĽ	7
Významné návštevy	7
Kultúrne pomery	8
Materiálne podmienky pre kultúrnu činnosť	8
Výmena peňazí	9
Predvianočné trhy	9
Obyvateľstvo	10
Riešenie problematiky rómskeho obyvateľstva	10
Školstvo	10
Zdravotníctvo	11
Šport	11
Náboženský život	12

Kronikár

Údaje za rok 1993 do mestskej kroniky zapísal PhDr. Štefan Radačovský, narodený 7. mája 1952 v Lutine.

Mám ukončenú Filozofickú fakultu UPJŠ v Prešove. Po skončení školy som pracoval v rôznych technicko-hospodárskych i spoločensko-kultúrnych a politických funkciách v mestách Stropkov a Svidník.

V súčasnosti pracujem ako riaditeľ Mestského kultúrneho strediska vo Svidníku. Do funkcie kronikára mesta ma schválila mestská rada dňom 1.7.1993. Uvedeným dňom ukončil činnosť kronikára mesta môj predchodca Michal Kriš. Jeho podklady, ktoré zhromaždil boli použité na spracovanie údajov o živote v meste v prvej polovici roka.

Podnebie a príroda

Mrazivé počasie primerané zimnému ročnému obdobiu prevládalo iba do 7. januára 1993. Ďalšie januárové dni boli pomerne teplé. Na deň výročia oslobodenia Svidníka (19.1.1993) v záhradke pri Havrilovi na Partizánskej ulici zakvitli sirôtky. Hrmelo a blýskalo sa už 23. januára 1993. Taký teplý deň ako bol 24. január na Slovensku nezaznamenali už 100 rokov. Vo Svidníku tento deň, ako zaregistrovali včelári, sa uskutočnil prvý jarný deň včiel.

Nový tohtoročný sneh napadol až 7. februára. Snehová fujavica bola 19. a 23. februára. Šiesteho marca bol mráz -15°C . Desiateho apríla bolo u nás najchladnejšie ráno za posledných 40 rokov. Veľkonočné sviatky boli odeté do snehu. Najlepšia lyžovačka pre deti bola až cez jarné prázdniny. Sneh sa roztopil začiatkom apríla. Máj bol veľmi teplý a suchý. Aj leto tohto roku bolo mimoriadne suché a horúce. Teplé letné dni prispeli u včiel k bohatej zrážke medu. Priaznivá suchá jeseň vydržala až do polovice novembra a tak občania mali dosť času na jesenné práce v záhradkách i na poliach.

Nová zima začala pomerne skoro, ale netrvala dlho. V druhej polovici novembra napadol sneh. 20.11. bol mráz -16°C . V noci zo 14. na 15. decembra i celý deň bol zaujímavý a neobvyklý prírodný jav, keď výdatne prší dážď. Aj keď na toto ročné obdobie je dosť neobvyklé, ľudia dážď prijímajú aj s určitou úľavou, lebo v dôsledku predchádzajúcich suchých mesiacov sa začal prejavovať deficit vlhky a došlo i k poklesu spodných vôd.

Voda vždy patrila a patrí medzi najzákladnejšie potreby každého života. V tomto roku zo strany občanov neboli závažnejšie sťažnosti na vodu. Závod Vodárne a kanalizácie Svidník vcelku dobre zabezpečoval prostredníctvom vodovodnej siete vodu do každého bytu.

V súčasnosti mimo rodinného domu Michala Rodáka je vo Svidníku na mestský vodovod napojený každý dom.

Vznik samostatnej Slovenskej Republiky

Keď si o polnoci na Silvestra podávali ruky starý rok s novým, nadobúda účinnosť rozhodnutie o zániku Česko-slovenskej federatívnej republiky a vzniká samostatná Slovenská republika. Na konci Centrálnnej ulice na pešej zóne vo Svidníku túto dejinnú udalosť čakalo stovky občanov. Znami sa navzájom pozdravovali, bolo počuť a vidieť výstrely svetlíc. Vyhrávala sláčiková hudba vedená Vasilom Lakatom. Na ulici mladí ľudia tancovali. V prvých minútach Nového roku 1993 v mestskom rozhlase hrala štátna hymna Slovenskej republiky. Mimo rozhlasu bolo počuť veľký ohňostroj. Na dvoch stoloch boli pripravené poháre s vínom, zákusky pre účastníkov tohto slávnostného víťania zrodu nového Slovenska. Pre občanov predstúpil primátor Karol Kalinak a poslanec Národnej rady p. Kačmar. Primátor mesta v krátkom príhovore pozdravil zhromaždených občanov, poželal im a ich rodinám v novom roku veľa zdravia, šťastia, spokojnosti a vyslovil presvedčenie, že každý z občanov mesta pre rodiacu sa mladú Slovenskú republiku urobí všetko preto, aby sa nám, našim deťom i ďalším generáciám v nej žilo dobre a šťastne.

Činnosť mestského zastupiteľstva

Vedenie mesta, mestská rada i celé mestské zastupiteľstvo v tomto roku pracovalo v nezmenenom zložení. Rada mestského zastupiteľstva zasadala 6 krát a mestské zastupiteľstvo sedemkrát. Predmetom rokovania boli aktuálne otázky života v meste, ktoré bolo treba riešiť v jednotlivých mesiacoch. V mesiaci február mestské zastupiteľstvo okrem iného schválilo návrh programu mesta na rok 1993. V ňom boli stanovené závažné ciele, ako je sprevádzkovanie Mliekárne v úzkej súčinnosti s firmou Helabo aj s výrobňou plnených cestovín v celkovej hodnote 4,8 mil. korún. Finančne nákladný bol i zámer previesť zastrešenie časti „A“ Domu kultúry, ktorá si vyžiada čiastku 6 miliónov korún, nemenej nákladný je i zámer dokončiť rozostavanú 48 b. j. blok B3 na sídlisku Dukla i 12. triednu základnú školu na sídlisku „Dukla“.

V mesiaci apríl sa mestské zastupiteľstvo zaoberalo závažnou informáciou v podnikateľských aktivitách poskytovaných službách na území mesta, ako aj otázkou riešenia problematiky rómskeho obyvateľstva.

Sféra služieb patrila medzi najviac sledované a meniace sa odvetvia. Tým, že aktivita v tejto činnosti prešla na súkromných podnikateľov vznikli v meste širšie možnosti pre rozvoj služieb.

Ku koncu mesiaca marec bolo v meste evidovaných 657 podnikateľských subjektov. V obchodnej činnosti z toho bolo 137, v stavebných prácach 85, maliarskych 48, zámočnických 38, v dopravnej činnosti 28, krajčírskych 23, elektroinštalačné práce 23, údržba a oprava motorových vozidiel 18, výroba drevených výrobkov 15, kaderníctvo 13, stolárske práce 12. Zaujímavé sú i činnosti, kde je evidovaný iba jeden podnikateľ a to:

- pomez dreva, p. Kapcala Slavomír,
- výroba výrobkov laminata, p. Ducár Ladislav,
- pneuservis, p. Manuch Jozef,
- čalunické práce, p. Brjančín Ján,
- kominárske práce, p. Guman Miroslav,
- oprava rozhlasu, p. Dubivský Ján,
- oprava hodín, p. Tyč Andrej
- kachliarske práce, p. Mach Gustáv,
- výroba brezových metiel, p. Senaj Milan,
- výroba výrobkov z peria, p. Živčáková Anna.

Málo občanov v meste sa zatiaľ venuje podnikateľskej činnosti výrobného, zvlášť remeselného charakteru. Občanom chýbajú aj také služby, ako kníhviazactvo, oprava dáždnikov alebo predajňa pre diabetikov. Mestské zastupiteľstvo v snahe napomôcť rozvoju služieb najmä tých, ktoré tu chýbali, ako oprava obuvi, elektrospotrebičov a chladiacich zariadení, výroba kľúčov, holičstvo – kaderníctvo v tomto roku poskytlo bezplatný nájom nebytových priestorov, aj keď zdroj príjmu z týchto priestorov pre mesto by nebol zanedbateľný.

Hlavnou problematikou, ktorou sa mestské zastupiteľstvo zaoberalo v júni bolo vyhodnotenie plnenia investičnej výstavby a rozvojového programu v meste Svidník za I. polrok 1993.

V auguste sa zastupiteľstvo zaoberalo situáciou na úseku základného školstva i plnením úloh Duklastavu, Bytového podniku, Technických služieb, podnikov riadených mestom.

Nepriaznivou ekonomickou situáciou v obecnom podniku Duklastav sa zastupiteľstvo zaoberalo aj v mesiaci september a uznesením číslo 18/1993 zrušuje tento podnik k 30.9.1993 likvidáciou. Za likvidátora obecného podniku Duklastav bol dňom 1.10.1993 zastupiteľstvom určený Dr. Milan Paranič.

Na predposlednom rokovaní mestského zastupiteľstva v roku 1993, ktoré sa konalo v októbri bola okrem iného prejednaná činnosť Mestského kultúrneho strediska, ako aj vyhodnotenie činnosti Službytu, spoločnosti s ručením obmedzeným.

Aj posledné zasadnutie v tomto roku, ktoré sa konalo 23. decembra malo pracovný charakter i keď sa konalo v predvianočnom období. Program rokovania mal štrnásť bodov, čo nasvedčuje tomu, že poslanci s plnou zodpovednosťou prejednávali záležitosti mesta so snahou i pri zhoršených ekonomických možnostiach prispieť k tomu, aby sa v meste žilo dobre a spokojne.

Hospodárske pomery

Obraz hospodárenia mesta i celkové hospodárske pomery najlepšie znázorňuje Hospodársky mestský rozpočet. Tento počítal s príjmami 60 mil. 835 tisíc korún. V skutočnosti príjem bol 66 mil. 333 tisíc korún, čo ale v porovnaní s rastom cien a nákladov je nárast minimálny.

Výdavky na činnosť v meste boli plánované na 60 mil. 835 tisíc korún a skutočnosť predstavovala 65 miliónov 694 tisíc korún. Oproti roku 1992 výdavky vzrástli o 4 milióny 480 korún.

Rast cien, zvýšené náklady na elektrickú energiu, vodu, vykurovanie, to sú iba niektoré z vážnych príčin zhoršenej ekonomickej situácie mestských, štátnych i súkromných podnikov a firiem v meste, čo v konečnom dôsledku malo veľmi zlý dopad na zamestnanosť.

Na území mesta nebolo ani jedného podniku či firmy, ktorá by v priebehu roka zvýšila počty svojich zamestnancov v porovnaní s rokom 1992. Naďalej pokračovala tendencia počty zamestnancov znižovať. Vývoj nezamestnanosti ovplyvnila likvidácia podniku Duklastav, ktorý zamestnával 450 pracovníkov. Zánik súkromnej firmy AJA, ale aj neustále znižovanie počtov pracovníkov v ostatných firmách mesta.

K zlepšeniu situácie v zamestnanosti došlo iba v spoločnosti s.r.o. SVIK, ktorá v návaznosti na dobre sa rozvíjajúcu spoluprácu s talianskou súkromnou firmou zavádza novú výrobu pre zabezpečenie ktorej začala prijímať pracovníkov. V tejto výrobe sa môžu uplatniť najmä ženy, vyučené krajčírky aj nevyučené, ktorým spoločnosť ponúka možnosť zaškolenia.

K 31. decembru v meste bolo 820 nezamestnaných osôb, čo z celkového počtu obyvateľov predstavuje takmer 14%. Nezamestnanosť v priebehu roka mala neustále stúpajúcu tendenciu čo svedčí o tom, že ekonomická situácia sa nezlepšovala ale zhoršovala.

Smutné je, že zamestnanie si nemohli nájsť kvalifikovaní ľudia. Dôkazom toho je i fakt, že z celkového počtu nezamestnaných osôb bolo 20 s vysokoškolským vzdelaním, 136 s úplným stredným odborným vzdelaním s maturitou, 67 s úplným stredným s maturitou a 33

so stredným odborným vzdelaním bez maturity. Išlo najmä o mladých ľudí, ktorí sa nemohli zamestnať po skončení škôl.

Nezamestnanosť nútila ľudí za prácou vycestovať mimo mesta nielen v republike, ale aj za jej hranice. Nie každému sa ale podarilo zamestnanie si zabezpečiť.

12. mája aj zo Svidníka bolo nemalo chlapcov z tých 61 stavbárskych robotníkov, ktorí vycestovali za prácou do Švajčiarska s vidinou pekných zárobkov. Zdalo sa im, že zárobky budú isté, veď celú záležitosť sprostredkoval Okresný úrad práce vo Svidníku. O to väčšie bolo ich rozčarovanie na mieste samom, kde zistili, že sa dali „naverbovať“ do firmy, ktorá už pred rokom a pol skrachovala. Chlapcom neostávalo nič iné, iba sa znovu vrátiť domov k svojim rodinám. Prišli už 16. mája bohatší o novú životnú skúsenosť. Je pochopiteľné, že rozhorčenie ľudí bolo veľké nielen preto, že nezamestnaní prišli o nemalú sumu, ale aj preto, že časť z nich kvôli lákavému zárobku rozviazala pracovný pomer.

Podiel na tejto blamáži mal, ako sa dodatočne zistilo, Úrad práce, ktorý si neoveril ponuku danú údajným zástupcom zahraničnej firmy, informácie o možnosti zamestnania hneď zverejnil a doplatili na to rozpočty desiatok rodín i povest' Úradu práce.

Verejno-politické pomery

V meste majú svoje sídlo viaceré politické strany a hnutia. S celookresnou pôsobnosťou tu pracuje Strana demokratickej ľavice. Jej predsedom je Andrej Dudáš, ktorý v tomto roku pracoval aj ako poslanec NR Slovenska.

S celookresnou pôsobnosťou v meste tiež pôsobí Okresné predstavenstvo Hnutia za demokratické Slovensko. Funkciu tajomníka vykonával Michal Špak. Ako poslanec za toto hnutie pracoval MVDr. Bohuš Kačmár. Svoje sídlo tu má aj Koordinačné centrum Kresťansko-demokratického hnutia, na čele ktorého bol Ing. Majda a Strana zelených na Slovensku. V čele tejto organizácie bol Ing. Mikita.

Snem rusínskej obrody

6. februára sa v hoteli Dukla uskutočnil III. snem rusínskej obrody, na ktorom sa zúčastnilo 58 delegátov zo všetkých regiónov východného Slovenska. Snem zhodnotil svoju činnosť za predchádzajúce volebné obdobie a okrem iného bolo konštatované, že Rusínska obroda za krátku dobu svojej existencie uskutočnila vyše 100 kultúrnych akcií všade tam, kde žijú Rusíni. Jednou z týchto akcií bol Medzinárodný vedecký seminár o histórii Rusínov, ktorý sa uskutočnil vo Svidníku.

III. celookresný snem HZDS

V 3. februárovú nedeľu Hnutie za demokratické Slovensko hodnotilo výsledky svojej práce v podmienkach mesta i okresu. Bola tu tiež prevedená voľba nových okresných orgánov. Do funkcie predsedu okresného predstavenstva HZDS bol zvolený Ing. Pavol Kačič. Zástupcom do republikového predstavenstva za mesto Svidník bol zvolený MVDr. Bohuš Kačmár.

Okresná konferencia Slovenského červeného kríža

Konala sa po štvrtročnom odstupe v hoteli Dukla 26. marca. Prítomných bolo 70 delegátov. Na konferencii boli prítomní aj zástupcovia červeného kríža z poľského mesta Krosno. Program konferencie bol bohatý, ale podmienky pre rokovanie boli nevyhovujúce. V hoteli Dukla sa vôbec nekúrilo a tak delegáti konferencie boli v teplých kabátoch a vo vetrovkách. Za predsedu územnej rady bol zvolený MUDr. Ladislav Sabanoš.

Okresná konferencia SDE

30. apríla sa na rokovaní konferencie Strany demokratickej ľavice vo Svidníku zišlo 60 delegátov zastupujúcich 42 organizácií. Z priebehu rokovania i diskusie jednoznačne vyznelo, že ľavici ide predovšetkým o sociálnu spravodlivosť a dôstojný život v zmysle známeho predvoleného sloganu – príležitosť schopným, istoty pracovitým. Konferencia za predsedu OVV SDE na ďalšie dvojročné obdobie schválila Andreja Dudáša.

Významné návštevy

Koncom februára sa celookresného snemu HZDS zúčastnil podpredseda HZDS a minister zahraničných vecí SR Milan Kňažko. Delegátov snemu oboznámil s činnosťou ministerstva, ktoré riadi a poukázal i na niektoré rozpory v HZDS, najmä medzi ním a predsedom hnutia a predsedom vlády SR Vladimírom Mečiarom.

18. marca mesto navštívil Ing. Ján Zlocha, minister životného prostredia SR. Na pôde Okresného úradu sa stretol s primátormi miest a starostami obcí, kde najaktuálnejším okruhom rozhovorov bol spôsob poskytovania dotácie pre výstavbu vodovodov, kanalizácií a plynofikácii miest a obcí.

Vzácnny hosť navštívil aj firmu SURMEX s. r. o. Svidník. Po obhliadke výroby bola firme Surmex doporučená užšia spolupráca s Ministerstvom životného prostredia SR pri vypracovaní projektu a realizácii organizovania zberu plastového odpadu.

3. júna navštívil mesto minister financií Ing. Július Tóth. Doprevádzal ho štátny tajomník Ministerstva vnútra SR Ing. Imrich Hamarčák a poslanci NR SR páni Zorinčák a Kačmár. Na pôde okresného úradu sa stretli s predstaviteľmi podnikov a organizácií sídliacimi na území mesta a zástupcami Okresnej rady Združenia podnikateľov. Prítomný bol tiež primátor mesta pán Karol Kalinák a predseda Okresného úradu Ing. Vladimír Popik. Na stretnutí sa podrobne hovorilo najmä o legislatívnych nedostatkoch, ktoré bránia v rozvoji podnikania i o problémoch financií a poskytovaní úverov.

Posledný augustový deň mesto navštívil prvý predseda NR SR a predseda ÚVV SDE Peter WEISS, poslanec NR SR, profesor Jozef KOŠNÁR DrCs. a poslanec bývalého federálneho zhromaždenia ČSFR za SDE Ing. Mikuláš ŠIDÍK. Hostia sa vo večerných hodinách zúčastnili v budove kultúrneho strediska stretnutia s občanmi, kde odpovedali na ich otázky. Na druhý deň sa Peter Weiss zúčastnil slávnostného otvorenia nového školského roku v novostavbe IV. Základnej školy. Profesor Košnár a Ing. Šidík sa na pôde mestského úradu stretli so zástupcami vedúcich riadiacich pracovníkov samosprávnych orgánov a verejnoprospešných organizácií.

15. októbra mesto navštívil Ján LUPTÁK, poslanec NR SR a predseda Združenia robotníkov Slovenska. Počas svojej návštevy zavítal aj na Okresnú psychologickú poradňu, kde sa veľmi podrobne zaujímal o prvé kroky práve ustanoveného Okresného združenia rodičov zdravotne postihnutých detí.

Kultúrne pomery

Kultúrny život v meste i napriek zhoršenej situácii sa vyznačoval pestrosťou a pútavosťou o čom svedčí, že na všetkých kultúrnych podujatiach, ktoré organizovalo Mestské kultúrne stredisko bolo viac ako 59 000 návštevníkov. V tomto počte nie je vedená návštevnosť účastníkov 39. slávnosti kultúry Rusínov – Ukrajincov Slovenskej republiky, ktoré sa konali v dňoch 18.-20.6.1993. Na týchto slávnostiach sa zúčastnilo 11 455 návštevníkov, čo je menej ako v roku 1992.

Materiálne podmienky pre kultúrnu činnosť

Dokončenie nového kultúrneho domu sa z finančných dôvodov v meste oneskoruje a popri hľadaní možností ako zabezpečiť jeho dokončenie, mesto pre kultúrnu činnosť pristúpilo aj k riešeniu zlepšenia existujúcich materiálnych a priestorových podmienok pre rozvoj kultúry.

Pre potreby Okresnej knižnice boli mestom dané do užívania priestory na sídlisku UTRA. V týchto priestoroch knižnica svoju činnosť začala 27. septembra slávnostným otvorením novozriadených priestorov a ich sprístupnením pre širokú čitateľskú verejnosť.

20. októbra knižnica vďaka holandskej vláde a jej programu pomoci krajinám strednej a východnej Európy a Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, ako prvá na Slovensku zaviedla medzinárodný holandsko-slovenský projekt BIBLIOBUSY – novú formu knižničných služieb určenú vidieckemu obyvateľstvu regiónu Svidník.

Slávnostného otvorenia sa zúčastnili predstavitelia Holandského kráľovstva, Ministerstva zdravotníctva, sociálnych vecí a kultúry Holandského kráľovstva p. Hedy d' Ancona, veľvyslanec Holandského kráľovstva Hans Heinemann a minister kultúry SR Dušan Slobodník.

Objekt, v ktorom predtým sídlila Okresná knižnica začalo využívať Mestské kultúrne stredisko. Rekonštrukčnými prácami priestory boli prebudované na centrum kultúry a záujmových aktivít mládeže. Toto rozhodnutie napomohlo k tomu, že budova Mestského kultúrneho strediska sa využíva od ranných do neskorých večerných hodín.

Okrem filmových predstavení, návštevou vystúpení divadelných hier na XX. Svidníckom divadelnom festivale, voľný čas občanov vyplnili vystúpenia umeleckých telies, ako Ander z Košíc, skupina Mloci, Drišľak, Team, Dudarik z Lvova, Show iluzionistov, Rockový koncert.

Z vystúpení domácich kolektívov sa s priaznivou odozvou medzi divákmi stretlo premiérove vystúpenie súboru Makovica, vystúpenia amatérskych folklórnych skupín z okresu Svidník. Zvlášť treba vyzdvihnúť populárny program, ktorý sa uskutočnil 22. októbra pod názvom „Echo našich slávností“. V tomto programe vystúpili v priestoroch kultúrneho strediska záujmovo-umelecké kolektívy, ktoré sa v priebehu roka zúčastnili

obvodných slávností kultúry Rusínov – Ukrajincov SR. O tento program bol taký záujem, že z priestorových dôvodov nebolo ani možné vyhovieť, aby sa ho zúčastnili všetci záujemci.

Rozvoj kultúry a kultúrnych aktivít v meste nezabezpečovalo iba Mestské kultúrne stredisko, ale tak ako po iné roky záslužnú činnosť v tejto oblasti vykonalo Regionálne kultúrne stredisko, Múzeum ukrajinskej kultúry, Galéria D. Millyho, Vojenské múzeum, Základná umelecká škola, ako aj základné a stredné školy pôsobiace v meste.

Výmena peňazí

Masovo-komunikačné prostriedky štátu už koncom januára 1993 informovali občanov o výmene (kolkovaní) peňazí. Československé koruny (neolkované) boli platné do 24:00 hod. 7. februára. Od 8. februára boli platné už iba okolkované koruny. Vo štvrtok 4. februára Banka, Pošta a Štátna sporiteľňa vymieňali občanom neolkované 1 000,- Kčs, 500,- Kčs, 50,- Kčs, 20,- Kčs za okolkované. Pošta, Sporiteľňa a Banka výmenu realizovali po dobu troch dní od 8:00 – 20:00 hodiny. Pri výmene peňazí vo Svidníku bol klud, zo strany Banky, Pošty, Sporiteľne bola veľmi dobrá príprava na výmenu. Peniaze si občania vymieňali bez dlhého čakania. Každý dospelý občan si mohol vymeniť 4 000,- Kčs o čom dostal do občianskeho preukazu potvrdenie. V nedeľu 7. februára slovenský rozhlas hlásil, že vo Svidníku iba 40% majiteľov občianskych preukazov bolo vymeniť peniaze.

Okolkované bankovky boli platné iba do konca roka. Už od októbra staré federálne bankovky boli sťahované a nahradené novými slovenskými bankovkami. V tomto roku boli vydané aj nové slovenské mince 10, 20 a 50 halierové ako aj 1,2,5 a 10 korunové.

Predvianočné trhy

V dňoch 5.-7. novembra 1993 sa v športovej hale Slávia Svidník konali III. predvianočné výstavné a predajné trhy Svidník'93.

Zúčastnilo sa ich 50 firiem, ktoré predvádzali, ponúkali a predávali široký sortiment odevov, metrového, bytového a kusového textilu, moderných doplnkov, obuvi, kozmetiky, hračiek, domácich potrieb, kancelárskych potrieb, akumulátorov, chladničiek, pračiek, mrazničiek, písacích a šijacích stolov, počítačov, hodínok, potravinárskych výrobkov, výrobkov a materiálov pre stavebníctvo, náhrobné kamene, kolty, športové potreby, kryštál, reklamný a propagačný materiál a pod.

Svoje výrobky vystavovali 2 firmy z Poľskej republiky – GAMRAT JASLO a IJWOCZ JASLO.

Mozaiku vystavovateľov spestrili 3 firmy z Bieloruska – Minský hodinársky závod, Odevné závody MIASTRA a. s. a MILAVICA Minsk.

Okres Svidník reprezentovalo 10 vystavovateľov – SVIK s. r. o. Svidník, KDB Majerník Stropkov, HELABO s. r. o., závod Svidník, Kamenárstvo Stropkov, SURMEX Svidník, Duneva Stropkov, Milan Lukačišin Svidník, Peter Čurila Svidník, VIVA plus Svidník, Športvýroba – predajňa Svidník, no aj napriek tomu zastúpenie podnikateľov z okresu by malo byť väčšie.

Na tržnici a pešej zóne z vlastných stánkov, áut a tržničných pultov ponúkalo svoje výrobky viac ako 120 predávajúcich. III. predvianočné výstavné a predajné trhy navštívilo viac ako 5 000 občanov.

Obyvateľstvo

K 31.12.1993 došlo k zvýšeniu počtu obyvateľov oproti uplynutému roku. Narodilo sa 208 detí, do mesta sa prisťahovalo 201 osôb. Sobáš uzavrelo 72 manželských párov. Z mesta v priebehu roka sa odsťahovalo 154 ľudí a navždy nás opustilo 57 našich spoluobčanov. Smutné je, že nie všetci zomreli prirodzenou smrťou. 13. januára pri autohavárii vo Svidníku sa smrteľne zranil obyvateľ mesta Ján Škrab. Po zosnulom zostali dve deti. Smutné sú i tragédie z júna, kedy sa pádom z bicykla ťažko zranila 38 ročná Nadežda Lažová, ktorá po týždni zraneniu podľahla, ako aj autohavária z konca augusta, ktorá ukončila život učiteľke Irene Cipkovej a jej deväťročného syna.

Ku koncu roka v meste žilo 12 360 obyvateľov, z toho deti do 15 rokov 5 796, ekonomicky činných obyvateľov 5 360 a dôchodcov 1 204.

Pokiaľ ide o pomer mužov a žien starších ako 15 rokov, žilo v meste 3 312 žien a 3 252 mužov. Vekový priemer obyvateľov mesta k 31. decembru činil 27,4 rokov.

Riešenie problematiky rómskeho obyvateľstva

V meste žilo ku koncu roka 1993 v 136 rodinách 556 rómskych obyvateľov. Títo obyvatelia žijú v 112 bytoch, čo v prepočte znamená, že v jednom byte žije takmer 5 členná rodina.

Obmedzovanie výroby, znižovanie počtu pracovníkov v jednotlivých podnikoch sa výrazne dotýka aj tejto skupiny obyvateľov. Z celkového počtu žijúcich Rómov v meste ku koncu roka bolo zamestnaných 94 osôb. 109 Rómov poberalo sociálnu podporu a 112 poberalo rôzne druhy dôchodkov.

Školstvo

V dňoch 1.-5. februára na II. základnej škole sa uskutočnil zápis do 1. ročníka. V tom čase sa zapísalo 253 deti do základnej školy a 15 deti do cirkevnej základnej školy.

V týždni od 21. -26. marca '93 všetky naše základné školy mali chrípkové prázdniny. Zdravé deti mali dobré podmienky na sánkovanie.

Koncom augusta bola dokončená III. plnoorganizovaná základná škola na sídlisku Dukla. Aj keď bola pôvodne projektovaná ako dvanásťtriedna, vhodným využitím priestorov sa počet tried zvýšil na 16. Školu postavili Pozemné stavby Bardejov v najlepšej kvalite. Stavebné práce dosiahli náklady 28 miliónov korún. Telocvičňa tohto roku dokončená nebola.

Na slávnostnom otvorení III. základnej školy sa zúčastnil prvý podpredseda NR SR Dr. Peter Weiss, poslanec NR za náš okres Andrej Dudáš a zástupca primátora mesta Ing. Michal Bartko.

1. septembra bol ukončený presun cirkevnej základnej školy sv. Juraja do priestorov II. Základnej školy. Do budovy prišlo 7 tried a odišlo 8 tried na III. Základnú školu.

V októbri si pedagogickí pracovníci a žiaci Stredného odborného učilišťa odevného pripomenuli 30 rokov svojej existencie. V súčasnosti sa na svoje budúce krajčírskе povolanie pripravuje 392 žiakov. Žiaci dosahujú dobré výsledky, o čom svedčia aj úspechy v rezortných súťažiach zručnosti Mladý módný tvorca, ale aj v záujmovo-umeleckej činnosti a športe. Za 30 rokov opustilo brány školy veľa odborníkov, ktorí našli uplatnenie najmä v terajšej s. r. o. SVIK Svidník, ale i v ďalších organizáciách.

Pred 45 rokmi 14. septembra 1948 bolo vo Svidníku rozhodnutím Ministerstva školstva založené Gymnázium. Pôvodne to bolo Štátne ruské gymnázium Svidník s dvoma triedami. Dnes táto škola – Gymnázium dukelských hrdinov má 333 žiakov. Výročie svojho vzniku učitelia a žiaci tejto školy oslávili kultúrnym programom, ale tiež si pripomenuli historické okamihy existencie školy.

V novembri okružle 20. výročie svojej existencie si pripomenula jedna z najstarších materských škôl v meste na ulici D. Millyho. Pôvodne táto škôlka vznikla ako trojtriedna. Počas svojej existencie pedagogický kolektív zaopatroval, vychovával a pripravil vyše 800 deti do základných škôl. Túto materskú škôlku navštevujú aj deti z Detského domova Svidník, preto sa tu vychovalo viac ako 300 rómskych detí. V posledných rokoch do tohto zariadenia pribudli aj deti, ktorým chýba rodinná výchova. Sú to deti zo Stanice opatrovateľskej služby.

Zdravotníctvo

Vedenie Nemocnice s poliklinikou Svidník i napriek zhoršeným ekonomickým podmienkam robilo všetko čo bolo v ich silách, aby nedošlo k zníženiu zdravotnej starostlivosti. K tomu boli potrebné ďalšie finančné prostriedky, ktoré nemocnica nemala navyš, aj v tejto oblasti sa ukázala aktivita i podpora súkromníkov, úradov a iných organizácií. Výrazne sa to prejavilo, najmä pri zakúpení ECHOKARDIOGRAFU, na ktorý z celkovej sumy 2,65 miliónov, nemocnici v značnej miere pomohli finančné dary jednotlivcov i organizácií.

Napríklad pán Vencurík prispel čiastkou 20 000,- Sk, firma TREND, majiteľ Ing, Šteco 15 000,- Sk, zamestnanci nemocnice vo Svidníku prispeli čiastkou 21 665,- Sk. Mestský úrad Svidník na zakúpenie tohto prístroja poskytol zo svojho rozpočtu 300 000,- Sk. Čiastkou 1750,-Sk prispela aj Osobitná škola internátna vo Svidníku, pán Michal Kušnir zo Svidníka prispel čiastkou 5 000,- Sk, ako aj celý rad ďalších osôb.

Okrem toho firma ČISKOVEJ nakúpila pre nemocnicu zubolekársky prístroj BOBCAT v hodnote 22 000,- korún a Slovenská poisťovňa, a. s. Svidník prístroj na rehabilitáciu VAKUM v hodnote 133 600,- korún.

Aj napriek takejto finančnej pomoci nemocnica ešte stále nie je v technickom vybavení na požadovanej úrovni a zrejme ešte dlho bude okrem iného závislá na pomoci štedrých ľudí.

Šport

Najpopulárnejším športom v meste naďalej ostáva futbal. Priaznivcom tejto hry futbalisti ŠK Surmex Svidník urobili v tomto roku veľkú radosť, keď v jarnej časti súťaže sa prebojovali na druhé miesto, čím si zabezpečili postup do III. slovenskej ligy.

Otváracie stretnutie III. slovenskej ligy bolo 15. augusta, keď na domácej pôde sa divákovi predstavili futbalisti z Považskej Bystrice. Naším futbalistom sa vstup do III. ligy nadmieru vydaril. Svojho prvého súpera porazili 3:0.

Priaznivé výsledky priaznivcov futbalu tešili celú jesennú sezónu, ktorú futbalisti pod vedením trénera Jozefa Desiatnika ukončili na prvom mieste. Z 15 odohraných zápasov v sezóne 11 vyhrali, 2 zápasy sa skončili nerozhodne a iba v 2 zápasoch futbalisti okúsili trpkú chuť prehry. Futbalistom sa v priebehu roka nedali zahanbiť ani ostatní športovci.

Počas prvého jarného víkendu na počesť vzniku samostatnej Slovenskej republiky sa v meste konal medzinárodný volejbalový turnaj mužov „O pohár primátora mesta Svidník“. Jeho organizátorom bol Mestský úrad, športový klub Surmex a TJ Strojár. Domáci volejbalisti na tomto turnaji obsadili pekné III. miesto.

Nemálo pre popularitu nášho mesta urobil na úseku športu majster turistiky Svidničan Ján Brudňák, ktorý 8. mája na počesť vzniku samostatnej Slovenskej republiky začal v Kalinove svoj turistický etapový pochod. „Okolo Slovenska“, ktorý ukončil za 58 dní.

Prijemný zážitok mali 12. augusta návštevníci motorestu BAR-Turist, kde sa zastavil 60 ročný Michal Corbell zo severofrancúzskeho mesta SAINT PIERRE, ktorý koncom marca v rodnej Normandii vysadol na bicykel, na ktorom sa rozhodol absolvovať 19 tisíc 800 kilometrovú trasu okolo Európy. Na tejto svojej trase prešiel aj cez územie Svidníka.

V nedeľu 5. septembra sa uskutočnil 34. ročník Dukelského behu mieru. Na trať sa postavilo 31 pretekárov. Najstaršou účastníčkou behu na trati Dukla – Svidník bola 61 ročná Ľudmila Šumová z Liptovského Mikuláša. Víťazom 34. ročníka Dukelského behu mieru sa stal Michal Hanik.

Dobré športové meno Svidníka šírili aj šachisti, dorastenci Slávie sa zúčastnili 25. ročníka preboru bývalej ČSFR 4-členných družstiev v korešpondenčnom šachu.

Súťaž sa začala v septembri 1992 a po 9 mesačnom záporení vybojovali naši šachisti v I. lige dorastu pekné 3. miesto.

Náboženský život

Tohto roku v oblasti náboženského života sa udiali štyri významnejšie udalosti:

1. Na základe uznesenia vlády SR pravoslávni veriaci museli uvoľniť cerkov na Nižnom Svidníku gréckokatolíkom.
2. Pravoslávni veriaci od júna mali svoje bohoslužby v priestoroch Galérie Dezidera Millého a Skanzene. Pravoslávnym v tomto objekte boli uvoľnené 3 miestnosti pre náboženské obrady. V ústrety veriacim vyšlo týmto činom vedenie Múzea rusínsko-ukrajinskej kultúry.
3. V piatok 2. júla bol zbúraný rímskokatolícky kostol. Rímskokatolícki veriaci od nedele 20. júna mali omše (bohoslužby) v zasadačke Strednej zdravotnej školy Milosrdného samaritána (v bývalej budove OV KSS).
4. V jesenných mesiacoch sa započalo s výstavbou nového pravoslávneho kostola. Na posviacke základného kameňa dňa 3. septembra sa zúčastnil prešovský pravoslávny biskup Nikolaj. Práce na výstavbe pravoslávnej cirkvi až do konca decembra úspešne pokračovali. Vymurovka dolnej (hlavnej) časti bola urobená.

Kronikársky záznam mesta Svidník za rok 1993 bol prerokovaný v komisii menovanej radou mestského zastupiteľstva dňa 27. septembra 1994.

Vznesené pripomienky boli v kronike mesta Svidník za rok 1993 doplnené a upravené.

prednosta MsÚ

primátor mesta

Kronikár: